

تأثیر آموزش رابطه والد-فرزندی به والدین نوجوانان بر نگرش نوجوانان نسبت به والدینشان

منصوره کریمی^۱، فاطمه کاملی^۲، محمد رضا منصوریان^۳، حسین عجم‌زبید^{۴*}

نوع مقاله:
مقاله اصیل

چکیده

زمینه و هدف: کیفیت ارتباط میان والدین و نوجوانان می‌تواند تأثیرات عمیقی بر نگرش نوجوان نسبت به آن‌ها و شکل‌گیری روابط عاطفی و اجتماعی او داشته باشد. این پژوهش با هدف تعیین تأثیر آموزش رابطه والد-فرزندی به والدین بر نگرش نوجوانان نسبت به آن‌ها انجام گرفته است. **روش بررسی:** این مطالعه نیمه‌تجربی با طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون و گروه کنترل در مورد دانش‌آموزان ۱۶ تا ۱۸ ساله و والدین آن‌ها در سال ۱۴۰۲ انجام گرفت. در این مطالعه ۵۶ نفر از والدین دانش‌آموزان با روابط والد-فرزندی ضعیف به همراه دانش‌آموز مربوط در گروه مداخله و کنترل (هر گروه ۲۸ نفر) قرار گرفتند. والدین گروه مداخله آموزش‌هایی در زمینه بهبود رابطه والد-فرزندی دریافت کردند، گروه کنترل آموزشی دریافت نکرد. پس از ۲۱ روز، ارزیابی کیفیت رابطه والد-فرزندی و نگرش نوجوانان نسبت به والدین انجام یافت. تحلیل داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ و با استفاده از آزمون‌های تی مستقل، تی زوجی، Mann-Whitney فیشر و کای اسکور انجام گرفت. **یافته‌ها:** دو گروه از نظر ویژگی‌های دموگرافیک همگن بودند ($p > 0.05$). نتایج نشان داد که پس از مداخله، کیفیت رابطه والد-فرزندی و نگرش نوجوانان به والدین در گروه مداخله نسبت به قبل از مداخله و نسبت به گروه کنترل به‌طور معناداری بهبود یافته است ($p < 0.001$).

نتیجه‌گیری: آموزش مهارت‌های ارتباطی والد-فرزندی تأثیر مثبتی بر بهبود روابط والدین و نگرش نوجوانان دارد. این یافته‌ها بر اهمیت گنجاندن آموزش‌های والدگری در برنامه‌های آموزشی خانواده تأکید می‌کند.

نویسنده مسئول:
حسین عجم‌زبید؛
دانشکده پرستاری،
دانشگاه علوم پزشکی
گناباد، گناباد، ایران
e-mail:
ajam.h@gmu.ac.ir

واژه‌های کلیدی: رابطه والد-فرزندی، نگرش، نوجوانی، آموزش

- دریافت مقاله: مهر ماه ۱۴۰۴ - پذیرش مقاله: آذر ماه ۱۴۰۴ - انتشار مقاله: ۱۴۰۴/۱۲/۴

مقدمه

۱۳/۹۵٪ از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهد است (۲). نوجوانی از سن ۱۳ سالگی آغاز شده و معمولاً ۶ تا ۷ سال به طول می‌انجامد و در حدود ۱۹ یا ۲۰ سالگی به پایان می‌رسد (۳). یکی از مسایل مهم در این دوران نگرش نوجوان نسبت به والدین به عنوان یک منبع حمایتی است که در این مسیر پرفراز و نشیب، تغییر می‌کند. آن‌ها به رابطه والد-فرزندی آمرانه و مطیعانه علاقه‌ای ندارند، بلکه ترجیح می‌دهند والدین با آن‌ها همراه و همدل باشند

دوران نوجوانی به‌عنوان یک مرحله حساس و تحولی در زندگی انسان‌ها شناخته می‌شود که با تغییرات پیچیده و گسترده فیزیکی، روان‌شناختی و اجتماعی همراه است (۱). براساس سرشماری سال ۱۳۹۵، تعداد نوجوانان در ایران ۱۱،۱۵۰،۰۰۰ نفر بوده که

۱ - گروه آموزشی پرستاری سلامت جامعه، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران؛ کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران
۲ - گروه آموزشی پرستاری سلامت جامعه، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران؛ مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران
۳ - گروه آموزشی سلامت سالمندی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران؛ مرکز تحقیقات پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی گناباد، گناباد، ایران

(۴). دنیای اطراف نوجوان براساس دید و نگرشی که به آن پیدا کرده است، ساخته می‌شود. گاهی اوقات والدین با انجام رفتار و کلام نسنجیده سبب بروز مشکلاتی برای نوجوانان می‌شوند که باعث می‌شود نوجوان نگرش منفی نسبت به والدین داشته باشد (۵) نگرش نوجوان به والدین می‌تواند پیشگویی‌کننده شدت مشکلات ارتباطی بین والدین و نوجوان باشد (۶). این نگرش تحت تأثیر عوامل مختلفی قرار دارد که از جمله آن‌ها می‌توان به رفتار والدین در مواجهه با نوجوان و نوع تعاملات خانوادگی اشاره کرد. در برخی موارد، اعمال پرخاشگری کلامی و فیزیکی در خانواده می‌تواند موجب تقویت نگرش‌های منفی در نوجوانان نسبت به والدین شود و در نتیجه، روابط والد و نوجوان تحت تأثیر قرار گیرد (۷). از سوی دیگر، نوجوانانی که والدین خود را به‌عنوان افرادی حامی، گرم و آزادمنش می‌بینند، معمولاً سازگاری بهتری با محیط‌های اجتماعی دارند و مشکلات کمتری در تعاملات اجتماعی خود تجربه می‌کنند (۸). در بین جمعیت فرزند پسر، آن‌هایی که دیدگاه خوبی نسبت به مادر و پدر خود ندارند تمایل و گرایش بیشتری به انحرافات اجتماعی دارند (۹).

نگرش‌ها که بازتابی از احساسات و باورهای فردی هستند، می‌توانند تأثیرات چشمگیری بر رفتار فرد و تعاملات اجتماعی او بگذارند (۷). نگرش‌ها می‌توانند تحت تأثیر تعاملات اجتماعی، به‌ویژه در چارچوب روابط والد-فرزندی، تغییر کنند و به سمت بهبود یا بدتر شدن حرکت نمایند (۱۰). نوجوانان به

استقلال فردی خود می‌اندیشند و ممکن است روابطشان با والدین دستخوش تغییرات عمده‌ای شود. این تغییرات اغلب شامل درخواست حریم خصوصی بیشتر و کاهش تعاملات عاطفی با والدین است. بنابراین، کیفیت ارتباطات میان والدین و نوجوانان در این مرحله می‌تواند تأثیرات عمیقی بر نگرش نوجوان نسبت به والدین و شکل‌گیری روابط عاطفی و اجتماعی او داشته باشد (۱۱). بنابراین ارتباطات مثبت و باز میان والدین و نوجوانان می‌تواند زمینه‌ساز افزایش عزت‌نفس و بهبود رشد عاطفی و اجتماعی نوجوان شود. در مقابل، ارتباطات ضعیف و بسته می‌تواند منجر به بروز مشکلات رفتاری مانند سوءمصرف مواد، مشکلات روانی و انحرافات اجتماعی در نوجوانان شود (۱۲). نتایج مطالعه متولیان و همکاران نشان داد ۱۴/۶٪ از دانشجویان از پدر و ۱۰٪ از مادر خود متنفرند. میانگین گرایش فرزندان به سرقت و خشونت بین ۱۲ تا ۱۶/۵٪ متغیر بود. بین نارضایتی از والدین با گرایش به سرقت، خشونت، خودکشی و انحرافات اجتماعی رابطه وجود داشت (۱۳). والدین باید از راه‌های ارتباطی با فرزند خود آگاه باشند و در دوران نوجوانی با ایجاد عزت نفس و ایجاد نگرش مثبت نسبت به والدین و تقویت اعتماد به نفس آن‌ها ارتباط با نوجوان را تقویت نموده و موجبات رشد و کمال در خانواده را برای او فراهم کنند (۱۴).

ارتباط مؤثر میان والدین و نوجوانان می‌تواند در تقویت روابط عاطفی و اجتماعی آنان نقش مهمی ایفا کند. استفاده از روش‌های آموزشی ترکیبی، شامل آموزش‌های حضوری

با در نظر گرفتن ضریب اطمینان ۹۵٪ و توان آزمون ۸۰٪ تعداد ۲۳ نفر نوجوان برآورد شد و با احتمال ۲۰٪ ریزش نمونه، ۲۸ نوجوان در هر گروه به همراه والدین آنها (۲۸ نفر مادر، ۲۸ نفر پدر) در هر گروه ۸۴ نفر و جمعاً ۱۶۸ نفر در نظر گرفته شد.

$$n = \frac{(z_{1-\alpha/2} + z_{1-\beta})^2 (s_1^2 + s_2^2)}{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)^2} = \frac{(1.96 + 0.84)^2 (13.43^2 + 7.2^2)}{(110.8 - 101.8)^2} = 122.48 \approx 23$$

نمونه‌گیری به روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام گرفت. دبیرستان‌های دخترانه و پسرانه شهر گناباد به عنوان دو خوشه در نظر گرفته شد سپس دبیرستان‌های دخترانه و پسرانه به عنوان خوشه‌های دو طبقه فهرست شدند. در ادامه از فهرست خوشه‌های هر طبقه به صورت تصادفی ساده (با قرعه‌کشی)، دو دبیرستان دخترانه و دو دبیرستان پسرانه انتخاب شد. از این چهار دبیرستان، یک دبیرستان دخترانه و یک دبیرستان پسرانه برای انتخاب گروه کنترل و دو دبیرستان دیگر برای انتخاب گروه مداخله در نظر گرفته شد. دلیل این کار این بود که گروه‌های کنترل و مداخله از هم دور بوده و ناآشنا باشند و تبادل اطلاعات صورت نگیرد. در ادامه براساس معیارهای ورود به مطالعه ۱۴ دختر و ۱۴ پسر به همراه والدین آنها برای گروه مداخله و به همین تعداد هم برای گروه کنترل از میان دانش‌آموزان ۱۶ تا ۱۸ ساله دبیرستان‌ها که واجد معیارهای ورود بودند انتخاب شدند. در نهایت مجموعاً ۵۶ نفر دانش‌آموز نوجوان و ۱۱۲ نفر از والدین آنها وارد مطالعه شدند.

معیارهای ورود به مطالعه والدین: داشتن فرزند نوجوان دختر یا پسر در سنین ۱۶ تا

و آنلین، به والدین این امکان را می‌دهد که مهارت‌های لازم برای تعامل بهتر با فرزندان خود را بیاموزند و در نتیجه، نگرش نوجوانان را به سمت مثبت هدایت کنند (۱۵). با توجه به اهمیت روابط والد-فرزندی و تأثیر آن بر نگرش نوجوانان نسبت به والدین و لزوم توجه به دوران نوجوانی نه تنها به‌عنوان یک دوره رشد فردی و اجتماعی بلکه به‌عنوان یک فرصت برای ایجاد و تقویت ارتباطات سالم و مؤثر والدین با نوجوانان باید به‌طور ویژه در نظر گرفته شود. ضروری است که پژوهش‌هایی در این زمینه انجام گیرد. تاکنون، مطالعه‌ای که به‌طور خاص بر تأثیر آموزش ارتباط والد-فرزندی بر نگرش نوجوانان نسبت به والدین متمرکز باشد، در دسترس قرار نگرفته است. هدف از پژوهش حاضر، تعیین تأثیر آموزش رابطه والد-فرزندی به والدین بر نگرش نوجوانان نسبت به آنها است. امید است انجام چنین مطالعه‌ای بتواند راهگشای بسیاری از مسایل تربیتی و اجتماعی نوجوانان باشد.

روش بررسی

این مطالعه از نوع نیمه‌تجربی با دو گروه (گروه مداخله و گروه کنترل) است. جامعه پژوهش شامل دانش‌آموزان دختر و پسر ۱۶ تا ۱۸ سال دوره دوم دبیرستان‌های شهر گناباد و والدین آنان در سال ۱۴۰۲ بود.

حجم نمونه با استفاده از مطالعه حافظی (۱۶) براساس میانگین نگرش نوجوان به پدر (نگرش نوجوان به پدر بعد از مداخله در گروه مداخله $110/8 \pm 13/43$ ، نگرش نوجوان به پدر بعد از مداخله در گروه کنترل $101/8 \pm 7/20$) و

۱۸ سال، در قید حیات بودن هر دو والد، ارایه رضایت آگاهانه از سوی والدین برای شرکت در پژوهش، سکونت خانواده در شهر گناباد، داشتن حداقل سطح سواد (سیکل) والدین برای درک مداخله آموزشی و کسب نمره رابطه والد-فرزندی ضعیف (۴۸ و کم‌تر) بود. معیارهای عدم ورود والدین به مطالعه: تعلق خانواده به گروه‌های آسیب‌پذیر (مانند خانواده‌های درگیر اعتیاد یا دارای فرزند معلول). معیارهای خروج: عدم شرکت خانواده در حداقل دو جلسه آموزش، وقوع حوادث ناگوار برای خانواده در طی انجام پژوهش، فوت نوجوان یا یکی از والدین در زمان مداخله و پیگیری، عدم تمایل به شرکت در ادامه پژوهش.

معیارهای ورود نوجوانان: رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش، سن ۶ تا ۱۸ سال، شاغل به تحصیل در دبیرستان‌های گناباد، در قید حیات بودن والدین، زندگی به همراه والدین. معیارهای عدم ورود نوجوانان به مطالعه: وجود بیماری روانی و جسمی در نوجوان (از قبیل دیابت، آسم، بیماری‌های قلبی و بیماری‌های ارثی، افسردگی و اضطراب، اختلالات توجه بیش‌فعالی) بنابر خوداظهاری والدین، زندگی جدا از والدین. معیارهای خروج نوجوانان از مطالعه: وقوع حوادث ناگوار برای خانواده در طی انجام پژوهش، فوت نوجوان یا یکی از والدین در زمان مداخله و پیگیری، عدم تمایل به شرکت در ادامه پژوهش.

ابزارهای پژوهش شامل سه پرسشنامه بود: پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی و بیماری شامل سطح تحصیلات مادر، شغل

مادر، شغل پدر، سطح تحصیلات پدر، وضعیت اقتصادی، سن مادر، سن پدر، تعداد فرزندان دختر، تعداد فرزندان پسر، سن فرزند، جنس فرزند، رتبه تولد فرزند در خانواده و بیماری مزمن در والدین را بررسی می‌کرد. پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزند (Parent-Child Relationship Scale: PCRS) و پرسشنامه نگرش فرزند نسبت به والدین.

پرسشنامه ارزیابی رابطه والد-فرزند (PCRS): توسط Fine و همکاران (۱۹۸۳) به عنوان ابزار سنجش کیفیت رابطه والدین و فرزندان طراحی شده و شامل ۲۴ گویه و دو فرم جداگانه برای رابطه فرزند با مادر و پدر است. پاسخ‌دهی به این پرسشنامه براساس طیف لیکرت ۷ نقطه‌ای انجام می‌گیرد. گویه‌های ۹، ۱۳ و ۱۴ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود و نمره نهایی با محاسبه میانگین خرده‌مقیاس‌ها به دست می‌آید. کسب نمره ۲۴ تا ۴۸ نشان‌دهنده رابطه والد-فرزندی ضعیف، نمره ۴۸ تا ۹۶ بیانگر رابطه والد-فرزندی متوسط و نمره بالاتر از ۹۶ گویای رابطه والد-فرزندی قوی است. مطالعات نشان داده‌اند این ابزار دارای ضرایب آلفای کرونباخ بالا (۰/۸۹ تا ۰/۹۶) است که نشان‌دهنده همسانی درونی مناسب است. همچنین، روایی گروه‌های شناخته شده و پیش‌بینی آن مورد تأیید قرار گرفته است. در پژوهشی که پرهیزگار انجام داد، ضرایب پایایی برای فرم پدر ۰/۹۳، برای فرم مادر ۰/۹۲، و برای کل ابزار ۰/۹۶ گزارش شده است (۱۷). در مطالعه حاضر آلفای کرونباخ برای فرم پدر ۰/۶، برای فرم مادر ۰/۶۴، برای کل ابزار ۰/۷۴ به دست آمد.

پرسشنامه نگرش فرزند نسبت به والدین شامل ۲۵ سؤال است و برای ارزیابی دامنه یا شدت مشکلات فرزند با والدین در سال ۱۹۹۷ توسط Hudson طراحی شده است. نسخه اولیه دارای ضرایب آلفای کرونباخ ۰/۹۵ است که نشان‌دهنده همسانی درونی مناسب است همچنین ضریب پایایی بازآزمایی پس از یک هفته ۰/۹۶ بوده است. نگرش به پدر و نگرش به مادر دارای نسخه یکسان است به جز این که در آن نام پدر و مادر جایگزین می‌شود (۱۸) در این ابزار، سؤالات شماره ۲، ۳، ۸، ۱۲، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۲۱ و ۲۴ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمرات جمع و از نمره سؤال‌های کامل شده کم می‌شود، این رقم در ۱۰۰ ضرب می‌شود و تقسیم بر تعداد سؤال‌های کامل شده و سپس ضرب در ۶ می‌شود. نتیجه، نمره‌ای خواهد بود از ۰ تا ۱۰۰ که نمرات بزرگ‌تر نشانه وسعت یا شدت بیش‌تر مشکلات در رابطه فرزند با والدین است. روایی و پایایی مقیاس نگرش فرزند نسبت به پدر دارای میانگین آلفای کرونباخ ۰/۹۵ و خطای استاندارد اندازه‌گیری ۴/۵۶ است که از همسانی درونی مناسبی برخوردار است. همبستگی بازآزمایی بعد از یک هفته با ۰/۹۶ نشان می‌دهد که این مقیاس از پایایی مناسبی نیز برخوردار است (۱۹). در مطالعه حاضر آلفای کرونباخ برای فرم مادر ۰/۸، برای فرم پدر ۰/۷۵ و برای کل ابزار ۰/۸۷ به دست آمد. پس از اخذ مجوزهای لازم پژوهشگر وارد محیط پژوهش (دبیرستان‌های منتخب) شد. ابتدا کلیه والدین دانش‌آموزان واجد معیارهای ورود در چهار دبیرستان (دو

دبیرستان دخترانه و دو دبیرستان پسرانه) از نظر وضعیت رابطه والد-فرزندی غربالگری شدند. برای این منظور همه والدین پرسشنامه رابطه والد-فرزندی را تکمیل کردند. والدینی که نمرات والد-فرزندی آن‌ها ضعیف (۴۸ و کم‌تر) بود به همراه نوجوانان مربوط به آن‌ها انتخاب و به دو گروه مداخله و کنترل تخصیص داده شدند. برای این کار از یک دبیرستان دخترانه و یک دبیرستان پسرانه، ۲۸ دانش‌آموز (۱۴ دختر و ۱۴ پسر) و والدین آن‌ها (۵۶ نفر) انتخاب و به گروه کنترل تخصیص داده شدند و ۲۸ دانش‌آموز (۱۴ دختر و ۱۴ پسر) و والدین آن‌ها (۵۶ نفر) از دو دبیرستان دیگر انتخاب و به گروه مداخله تخصیص یافتند. در نهایت مجموعاً ۵۶ نفر دانش‌آموز نوجوان و ۱۱۲ نفر از والدین آن‌ها وارد مطالعه شدند (نمودار شماره ۱).

دانش‌آموزان هر دو گروه پرسشنامه نگرش فرزند نسبت به والدین را قبل از مداخله تکمیل کردند. در ادامه از والدین دانش‌آموزان گروه مداخله دعوت به عمل آمد تا در جلسه توجیهی (جلسه اول) شرکت کنند. در این جلسه پرسشنامه اطلاعات جمعیت‌شناختی و بیماری فرم رضایت آگاهانه توسط والدین هر دانش‌آموز تکمیل شد.

مداخله آموزشی ارتباط والد-فرزندی در چهار جلسه به صورت حضوری برای هر دو والد (پدر و مادر) گروه مداخله در یکی از سالن‌های دانشگاه علوم پزشکی گناباد برگزار شد. جلسات به مدت ۴۰ دقیقه و هفته‌ای دو جلسه، طی دو هفته با استفاده از جدول طراحی پیشگام (جدول شماره ۱)

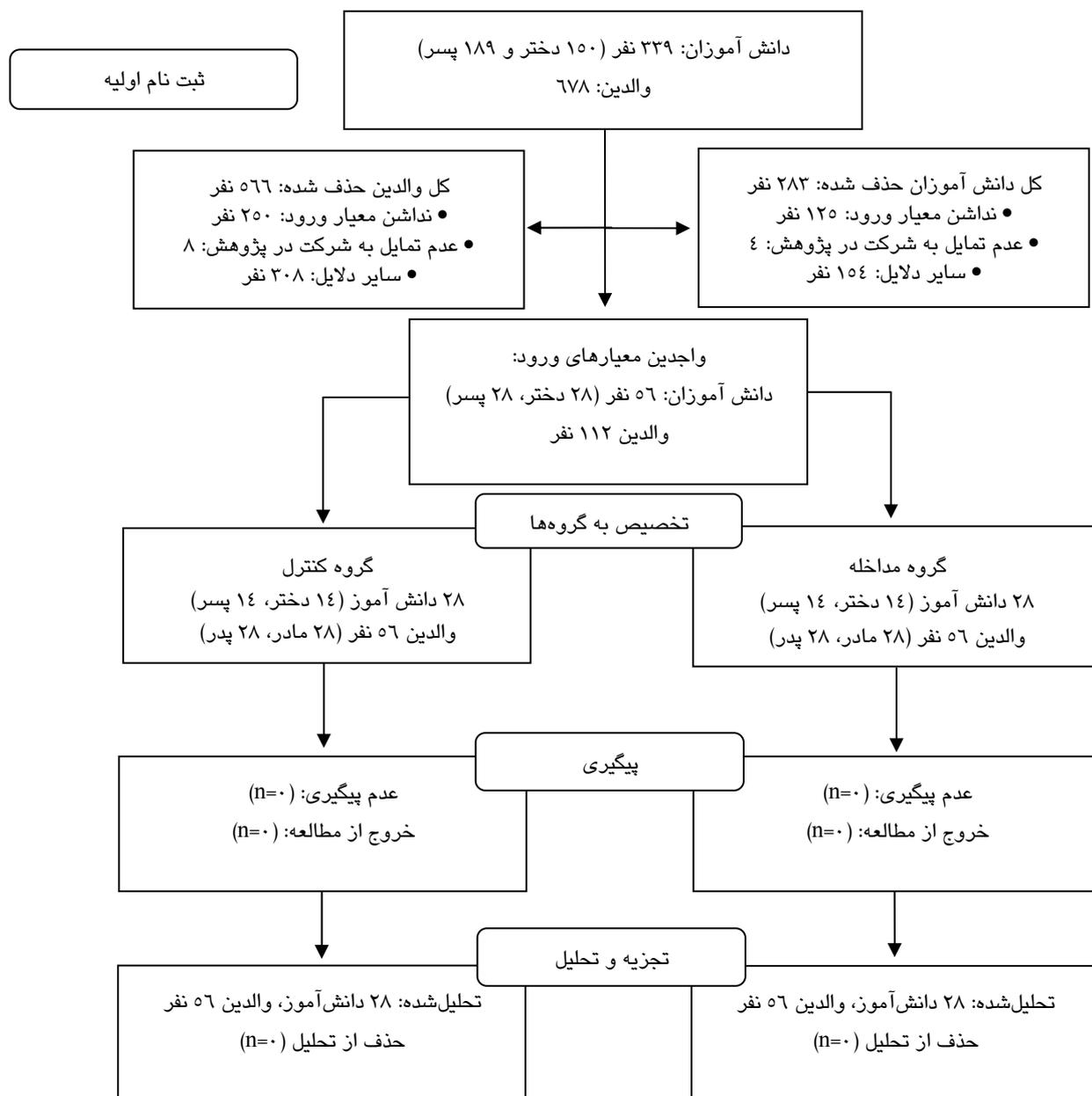
(۲۱)، پرسشنامه رابطه والد-فرزندی توسط والدین و پرسشنامه نگرش فرزند نسبت به والدین توسط نوجوانان هر دو گروه مداخله و کنترل تکمیل شد.

به منظور رعایت اخلاق در پژوهش پس از پایان پژوهش، محتوای جلسات به صورت یک جزوه در اختیار گروه کنترل قرار گرفت. همچنین مطالعه حاضر با کد اخلاق IR.GMU.REC.1402.076 در کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی گناباد تأیید شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۷ انجام گرفت. در ابتدا بر خورداری داده‌ها از توزیع نرمال با استفاده از آزمون Kolmogorov-Smirnov بررسی شد. سپس به منظور تحلیل داده‌ها، از آزمون‌های تی مستقل، Mann-Whitney، فیشر و کای اسکوئر استفاده شد. سطح معناداری آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

برگزار شد. پدران پنج نفر از دختران و سه نفر از پسران امکان حضور در جلسات را نداشتند. آموزش به صورت مجازی و از طریق پیام‌رسان ایتا انجام یافت. به این ترتیب که صوت ضبط شده جلسات و پاورپوینت‌های ارایه شده در کلاس‌های حضوری، در این گروه مجازی قرار گرفت. همچنین، تمامی والدین گروه مداخله در گروه مجازی عضو شدند تا مطالب آموزشی برای آن‌ها نیز مرور شود.

محتوای جلسات (مداخله آموزشی) مبتنی بر اهداف آموزشی شامل: ۱- نوجوان و ویژگی‌های این دوره، ۲- انواع سبک‌های فرزندپروری، ۳- ارتباط مؤثر والد با نوجوان (دو جلسه) و مبتنی بر منبع معتبر توسط تیم پژوهش تهیه شد (۲۰)، در ادامه محتوای یاد شده توسط ۵ نفر از متخصصان این حوزه از نظر تطابق با اهداف آموزشی بررسی و تأیید شد. پس از پایان مداخله، حدود ۲۱ روز بعد

نمودار ۱- کانسورت

یافته‌ها

در این مطالعه ۵۶ دانش‌آموز (دختر و پسر) همراه با والدینشان مورد بررسی قرار گرفتند. میانگین و انحراف معیار سنی دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش در گروه کنترل $16/21 \pm 0/91$ سال و در گروه مداخله $16/71 \pm 0/76$ سال ($p=0/541$) بود و میانگین و انحراف معیار سنی والد مادر به ترتیب در گروه کنترل و گروه مداخله $45/43 \pm 3/40$ و $46/36 \pm 9/20$ سال ($p=0/273$) و والد پدر در گروه کنترل و گروه مداخله به ترتیب $48/25 \pm 2/30$ و $47/32 \pm 3/27$ سال ($p=0/221$) بود و از این نظر همگن بودند.

نتایج آزمون Kolmogorov-Smirnov نشان داد که تمامی متغیرهای کمی در دو گروه مداخله و کنترل به جز متغیرهای سن دانش‌آموز، تعداد فرزند دختر و پسر، و سن پدر در گروه کنترل از توزیع نرمال برخوردارند ($p>0/05$). همچنین، دو گروه از نظر متغیرهای جمعیت‌شناختی مشابه بودند ($p>0/05$) (جدول شماره ۲).

نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین نمرات رابطه والد-فرزندی والد پدر در گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله تفاوت

آماري معناداري داشته و رابطه والد-فرزندی والد پدر در گروه مداخله نسبت به گروه کنترل بهبود یافته است ($p<0/001$) (جدول شماره ۳). همچنین، نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین نمرات رابطه والد-فرزندی والد مادر در گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله تفاوت آماری معناداری داشته به طوری که رابطه والد-فرزندی والد مادر در گروه مداخله بعد از مداخله نسبت به گروه کنترل بهبود یافته است ($p<0/001$) (جدول شماره ۳).

نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین نمرات نگرش نوجوان نسبت به والد پدر در گروه آزمون و کنترل بعد از مداخله تفاوت آماری معناداری داشته به طوری که نگرش نوجوان نسبت به والد پدر در گروه آزمون بعد از مداخله نسبت به گروه کنترل بهتر شده است ($p<0/001$) (جدول شماره ۴).

همچنین، نتایج آزمون تی مستقل نشان داد که میانگین نمرات نگرش نوجوان نسبت به والد مادر در گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله تفاوت آماری معناداری داشته به طوری که نگرش نوجوان نسبت به والد مادر در گروه مداخله بعد از مداخله نسبت به گروه کنترل بهتر شده است ($p<0/001$) (جدول شماره ۴).

جدول ۱- جدول طراحی پیشگام تدریس با محتوی رابطه والد-فرزندی برای والدین شرکت‌کننده در پژوهش در سال ۱۴۰۲

اهداف جلسه	موضوع	زمان جلسات
<p>۱. آشنایی با والدین و نوجوانان</p> <p>۲. روشن شدن اهداف کلی</p> <p>۳. آشنایی با میزان اطلاعات و ساخت شناختی والدین</p>	<p>جلسه معارفه</p> <p>ارزشیابی آغازین</p> <p>گروه هدف: والدین گروه مداخله</p>	<p>جلسه معارفه</p> <p>۱۴۰۲/۷/۱۰</p> <p>به مدت دو ساعت</p> <p>۱۶-۱۸</p>
<p>۱. والدین بتوانند در مورد ویژگی‌های خاص دوران نوجوانی توضیح دهند.</p> <p>۲. والدین تغییرات جسمی و روحی نوجوانان را نام ببرند.</p> <p>۳. والدین تفاوت دوران نوجوانی در دو جنس دختر و پسر را درک کنند.</p>	<p>نوجوان و ویژگی‌های این دوره</p> <p>تفاوت‌های نوجوان در دو جنس دختر و پسر</p> <p>گروه هدف: والدین گروه مداخله</p> <p>ارزشیابی تشخیصی</p>	<p>جلسه اول آموزش</p> <p>۱۴۰۲/۷/۱۳</p> <p>به مدت چهار دقیقه</p> <p>۱۷-۱۷:۴۰</p>
<p>۱. والدین انواع سبک‌های فرزندپروری را نام ببرند و آن‌ها را مقایسه کنند.</p> <p>۲. والدین بتوانند عوامل مؤثر بر ایجاد تعارض را نام برده و مثال بزنند.</p>	<p>انواع سبک‌های فرزندپروری</p> <p>تعارض‌های میان والدین و نوجوان</p> <p>عوامل مؤثر در ایجاد تعارض میان والدین و نوجوان</p> <p>ارزشیابی تکوینی</p> <p>گروه هدف: والدین گروه مداخله</p>	<p>جلسه دوم آموزش</p> <p>۱۴۰۲/۷/۱۶</p> <p>به مدت چهار دقیقه</p> <p>۱۷-۱۷:۴۰</p>
<p>۱. والدین بتوانند عوامل مخرب در ارتباط والد و نوجوان را شناسایی کنند.</p> <p>۲. والدین بتوانند راه‌های مؤثر برای ایجاد حس صمیمیت و اعتماد در محیط خانواده برای نوجوانان را تشخیص بدهند و به کار بگیرند.</p>	<p>ارتباط مؤثر والد با نوجوان ۱</p> <p>(محتوی شامل تمامی راه‌های مؤثر برای ایجاد حس اعتماد، امنیت و صمیمیت بین والد و نوجوان)</p> <p>ارایه سه مقاله به طور مختصر متناسب با محتوی آموزشی این جلسه</p> <p>گروه هدف: والدین گروه مداخله</p>	<p>جلسه سوم آموزش</p> <p>۱۴۰۲/۷/۱۹</p> <p>به مدت چهار دقیقه</p> <p>۱۷-۱۷:۴۰</p>
<p>۱. والدین به‌گونه‌ای رفتار کنند تا بتوانند حس مثبت در نوجوان، در زمینه‌های استقلال و حریم خصوصی در نوجوانان ایجاد شود.</p> <p>۲. والدین توانمندی کامل را برای ایجاد ارتباط مؤثر و پویا را با نوجوان داشته باشند.</p> <p>۳. ارزشیابی کلی محتوی آموزشی</p>	<p>ارتباط مؤثر والد با نوجوان ۲</p> <p>(محتوی شامل تمامی راه‌های مؤثر برای ایجاد حس احترام، حفظ ارزش‌های نوجوان در محیط خانواده و حریم خصوصی نوجوان و استقلال، ایجاد حس تأیید در نوجوان توسط والدین)</p> <p>جمع‌بندی مطالب و توضیح برای خانواده جهت ارزشیابی نهایی</p> <p>* ارزشیابی تراکمی</p> <p>(ارزشیابی کامل‌تر پس از بیست و یک روز بعد از اتمام آموزش جهت بررسی تأثیر مداخله آموزشی جهت بررسی تأثیر مداخله</p>	<p>جلسه چهارم آموزش</p> <p>۱۴۰۲/۵/۲۲</p> <p>به مدت یک ساعت</p> <p>۱۷-۱۸</p>

جدول ۲- مقایسه متغیرهای جمعیت‌شناختی نوجوانان ۱۶-۱۸ ساله شهر گناباد و والدین آنها برحسب گروه‌های مطالعه

در سال ۱۴۰۲

p-value	کنترل		مداخله		سطوح متغیر	متغیر
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
* _۱	۵۰	۱۴	۵۰	۱۴	دختر	جنس دانش‌آموز
	۵۰	۱۴	۵۰	۱۴	پسر	
* _{۰/۷۹۱}	۵۷	۱۶	۵۰	۱۴	دیپلم و پایین‌تر	سطح تحصیلات مادر
	۴۳	۱۲	۵۰	۱۴	دانشگاهی	
* _{۰/۷۸۳}	۴۳	۱۲	۳۶	۱۰	دیپلم و پایین‌تر	سطح تحصیلات پدر
	۵۷	۱۶	۶۴	۱۸	دانشگاهی	
** _۱	۶۸	۱۹	۶۴	۱۸	خانه‌دار	شغل مادر
	۳۲	۹	۳۶	۱۰	کارمند و بازنشسته	
* _{۰/۷۵۴}	۵۳	۱۵	۶۴	۱۸	آزاد	شغل پدر
	۱۸	۵	۰	۰	بیکار	
	۲۹	۸	۳۶	۱۰	کارمند	
** _{۰/۱۳۱}	۱۸	۵	۱۴	۴	بدون فرزند	تعداد فرزندان دختر
	۴۶	۱۳	۲۵	۷	۱ فرزند	
	۳۲	۹	۵۷	۱۶	۲ فرزند	
	۴	۱	۴	۱	۳ فرزند	
** _{۰/۷۶۵}	۱۸	۵	۲۱	۶	بدون فرزند	تعداد فرزندان پسر
	۶۴	۱۸	۵۴	۱۵	۱ فرزند	
	۱۸	۵	۱۸	۵	۲ فرزند	
	۰	۰	۷	۲	۳ فرزند	
* _{۰/۲۹۲}	۲۵	۷	۱۰/۷	۳	دارد	بیماری مادر
	۷۵	۲۱	۸۹/۳	۲۵	ندارد	
* _{۰/۴۷۳}	۲۱/۴	۶	۱۰/۷	۳	دارد	بیماری پدر
	۷۸/۶	۲۲	۸۹/۳	۲۶	ندارد	
*** _{۰/۰۶۱}	۵۳/۶	۱۵	۳۹/۲	۱۱	اول	رتبه تولد (نوجوان)
	۴۶/۴	۱۳	۴۲/۹	۱۲	دوم	
	۰	۰	۱۷/۹	۵	سوم	
** _{۰/۵۶۲}	۲	۷	۰	۰	کمتر از حد کفاف	وضعیت اقتصادی خانواده
	۸۹/۵	۲۵	۱۰۰	۲۸	در حد کفاف	
	۳/۵	۱	۰	۰	بیش‌تر از حد کفاف	

* آزمون فیشر، ** آزمون Mann-Whitney، *** آزمون کای اسکور

جدول ۳- مقایسه نمرات رابطه والد-فرزندی والدین نوجوانان ۱۶-۱۸ شهر گناباد قبل و بعد از مداخله برحسب گروه‌های مطالعه در سال ۱۴۰۲

p-value	گروه		زمان	گروه
	گروه کنترل (n=۲۸) انحراف معیار± میانگین	گروه مداخله (n=۲۸) انحراف معیار± میانگین		
*.۰/۲۳۴	۶/۱۱ ± ۷۲/۰۳	۴/۸۵ ± ۷۳/۸۲	قبل از مداخله	پدر
*<.۰/۰۰۱	۶/۵۲ ± ۷۰/۲۱	۵/۱۹ ± ۷۸/۸۶	بعد از مداخله	
*.۰/۵۳۵	۶/۹۳ ± ۷۷/۶۱	۵/۷۶ ± ۷۶/۵۳	قبل از مداخله	مادر
*<.۰/۰۰۱	۶/۸۵ ± ۷۱/۲۸	۶/۲۲ ± ۷۸/۹۲	بعد از مداخله	

* آزمون t مستقل

جدول ۴- مقایسه نمرات نگرش نوجوانان ۱۶-۱۸ ساله شهر گناباد نسبت به والدینشان قبل و بعد از مداخله برحسب گروه‌های مطالعه در سال ۱۴۰۲

p-value	گروه		زمان	گروه
	گروه کنترل (n=۲۸) انحراف معیار± میانگین	گروه مداخله (n=۲۸) انحراف معیار± میانگین		
*.۰/۹۶۲	۱۳/۴۲ ± ۲۷/۱۲	۱۱/۰۹ ± ۲۶/۹۷	قبل از مداخله	والد پدر
*<.۰/۰۰۱	۱۲/۳۹ ± ۲۳/۱۴	۱۰/۲۳ ± ۱۰/۶۴	بعد از مداخله	
*.۰/۶۵۱	۱۰/۵۶ ± ۲۲/۲۵	۱۰/۱۵ ± ۲۳/۵۱	قبل از مداخله	والد مادر
*<.۰/۰۰۱	۱۰/۰۵ ± ۲۴/۷۷	۹/۲۲ ± ۱۲/۴۶	بعد از مداخله	

* آزمون t مستقل

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش بررسی تأثیر آموزش رابطه والد-فرزندی به والدین بر نگرش نوجوانان نسبت به والدینشان بود. بررسی رابطه والد-فرزندی در والدین قبل و بعد از مداخله نشان داد که در گروه مداخله نسبت به گروه کنترل، رابطه والد-فرزندی پس از آموزش بهبود یافته است. این یافته‌ها با نتایج پژوهش‌های حبیبی و همکاران (۲۲) و متقی (۲۳) که تأثیر مداخلات آموزشی بر بهبود کیفیت روابط والد-فرزندی را تأیید کرده‌اند، همخوانی دارد. علاوه بر این، پژوهش حاج‌خدادادی و همکاران (۲۴) نشان داد که برنامه‌های فرزندپروری مثبت می‌توانند کیفیت رابطه والد-فرزند را بهبود بخشند که نتایج مطالعه حاضر را

تقویت می‌کند. همچنین، پژوهش خیام‌فر و همکاران که بر اثربخشی برنامه‌های آموزشی فرزندپروری تأکید دارد، نتایج مشابهی را در بهبود کیفیت روابط والدین و فرزندان گزارش کرده است (۲۵). در مجموع این یافته‌ها تأکید می‌کند که مداخلات آموزشی می‌توانند نقش به‌سزایی در تقویت روابط خانوادگی ایفا کنند.

با این حال، برخی مطالعات همچون پژوهش مومن و همکاران (۲۶) نشان داده‌اند که در برخی شرایط، آموزش مهارت‌های ارتباطی تأثیر معناداری بر بهبود مهارت‌های ارتباطی والدین و نوجوانان ندارد. این تفاوت ممکن است ناشی از عوامل متعددی از جمله تفاوت‌های فردی، میزان مشارکت والدین در برنامه آموزشی و شرایط محیطی باشد.

عوامل مختلفی بر نتایج پژوهش‌های مرتبط با آموزش‌های والدینی تأثیرگذارند. یکی از این عوامل تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی است. در برخی فرهنگ‌ها، تعامل والد-فرزند تحت تأثیر هنجارهای سنتی قرار دارد که ممکن است میزان پذیرش مداخلات آموزشی را محدود کند. در مقابل، در جوامعی که ارتباطات والد-فرزند به شکل بازتری است، احتمال موفقیت این آموزش‌ها افزایش می‌یابد. علاوه بر این، ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان، سبک فرزندپروری والدین و میزان حمایت اجتماعی نیز از جمله عواملی هستند که می‌توانند بر اثربخشی این آموزش‌ها تأثیرگذار باشند (۲۷).

ارزیابی نگرش نوجوانان نسبت به والدین قبل و بعد از مداخله نشان داد که در گروه مداخله، نگرش نوجوانان به‌طور معناداری بهبود یافته، در حالی که در گروه کنترل تغییر محسوسی مشاهده نشد. نتایج به‌دست آمده نشان داد که مداخله آموزشی تأثیر معناداری در بهبود نگرش نوجوانان نسبت به والدین دارد. این یافته‌ها با نتایج مطالعه حافظی (۱۶) همسو است که بر نقش مؤثر آموزش مهارت‌های ارتباطی در بهبود نگرش نوجوانان نسبت به والدین تأکید کرده‌اند. این نتایج نشان می‌دهد که به‌کارگیری این نوع آموزش‌ها می‌تواند به‌عنوان راهکاری اثربخش در بهبود تعاملات بین نسلی مورد توجه قرار گیرد. همچنین، پژوهش آتش‌سرخ و همکاران (۲۸) نیز بر اهمیت آموزش روابط والد-نوجوان در کاهش استرس، بهبود الگوهای ارتباطی و افزایش عملکرد تحصیلی تأکید کرده است که یافته‌های مطالعه حاضر را تأیید می‌کند.

همچنین این یافته‌ها با پژوهش حسینی و همکاران (۲۹) که بر نقش بسته‌های مشاوره‌ای مبتنی بر رابطه والد-نوجوان در بهبود تعاملات و افزایش سازگاری نوجوانان تأکید کرده‌اند، نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که بسته مشاوره‌ای توانسته است تعاملات والدین و نوجوانان را بهبود بخشد. این یافته‌ها نیز با نتایج پژوهش حاضر هم‌راستا هستند. همچنین، پژوهش ثناگویی‌زاده و همکاران با بررسی اثرات مشاوره کارکردی خانواده بر مشکلات ارتباطی نوجوانان و والدین، نتایج مشابهی را گزارش کرده است. در این مطالعه، جلسات مشاوره‌ای به‌طور معناداری نگرش نوجوانان نسبت به والدین را بهبود بخشیده است (۳۰).

هر پژوهشی با محدودیت‌هایی مواجه است. یکی از محدودیت‌های این پژوهش که در همه مطالعات پرسشنامه‌ای وجود دارد این است که حالات روحی روانی واحدهای پژوهش در هنگام پاسخ به سؤالات پرسشنامه‌ها می‌تواند بر پاسخ‌های آن‌ها تأثیرگذار باشد که خارج از کنترل پژوهشگر است. محدودیت دیگر پژوهش این است که چون مطالعه در مورد نوجوانان ۱۶ تا ۱۸ ساله انجام گرفته تعمیم نتایج به سایر گروه‌های سنی باید با احتیاط صورت گیرد، بنابراین توصیه می‌شود این مطالعه در سایر گروه‌های سنی انجام یابد.

براساس نتایج پژوهش حاضر آموزش رابطه والد-فرزندی سبب بهبود رابطه والد-فرزندی و بهبود نگرش نوجوانان نسبت به والدین شد. بدین معنا که مداخله آموزشی رابطه والد-فرزندی می‌تواند سبب تغییر مثبت در نگرش نوجوانان نسبت به والدین خود

بشود، لذا توصیه می‌شود از این روش برای بهبود روابط بین والدین و نوجوانان و بهبود نگرش آن‌ها نسبت به والدین استفاده شود.

تشکر و قدردانی

این پژوهش حاصل پایان‌نامه منصوره کریمی، دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری در دانشگاه علوم پزشکی گناباد است. بدین‌وسیله از معاونت آموزشی و معاونت

پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی گناباد که زمینه انجام این تحقیق را مهیا ساختند، صمیمانه سپاس‌گزاری می‌شود. همچنین، مراتب قدردانی خود را از اداره آموزش و پرورش شهرستان گناباد که با همکاری و مساعدت‌های ارزشمند خود نقش مؤثری در اجرای این پژوهش ایفا کردند، همه واحدهای پژوهش و تمامی افرادی که در انجام این پژوهش یاری‌رسان بودند، صمیمانه قدردانی می‌کنم.

References

- 1 - Ballard PJ, Hoyt LT, Johnson J. Opportunities, challenges, and contextual supports to promote enacting maturing during adolescence. *Front Psychol.* 2022 Sep 21; 13: 954860. doi: 10.3389/fpsyg.2022.954860.
- 2 - Sobhani S, Mansoorian MR, Delshad A, Rivandi Y. The effect of teaching negotiation styles to parents of female adolescents on parent-child relationship. *Medical Science.* 2020; 24(101): 107-112.
- 3 - Hoseini M, Hoseinzadeh S. [Textbook of community health nursing]. 1st ed. Tehran: Andisheh Rafi; 2012. P. 90-91. (Persian)
- 4 - Sadeghzadeh M, Samani F. [Prediction of adolescent's anxiety, stress and depression based on two dimensions of family process and content model]. *Journal of Psychological Models and Methods.* 2010; 1(2): 45-60. (Persian)
- 5 - Panahi M, Zarean M. [Family and social factors influencing health]. *Journal of Social Sciences.* 2013; 19(59): 1-40. doi: 10.22054/qjss.2013.6881. (Persian)
- 6 - Branje S. Development of parent-adolescent relationships: conflict interactions as a mechanism of Change. *Child Development Perspectives.* 2018; 12(3): 171-176. Doi: 10.1111/cdep.12278.
- 7 - Khoeinejad Gh, Rajaei A, Moheberad T. [The relationship between perceived parenting styles with female adolescent's feeling of loneliness]. *Knowledge and Research in Applied Psychology.* 2008; 10(34): 75-93. (Persian)
- 8 - Nazari AM. [Basics of couple therapy and family therapy]. 36th ed. Tehran: Elm Publications; 2022. (Persian)
- 9 - Navabinejad Sh. [Marriage counseling and family therapy]. 7th ed. Tehran: Parents and Teachers Association Publications; 2017. (Persian)
- 10 - Keizer R, Helmerhorst KOW, van Rijn-van Gelderen L. Perceived quality of the mother-adolescent and father-adolescent attachment relationship and adolescents' self-esteem. *J Youth Adolesc.* 2019 Jun; 48(6): 1203-1217. doi: 10.1007/s10964-019-01007-0.
- 11 - Han WJ, Miller DP, Waldfogel J. Parental work schedules and adolescent risky behaviors. *Dev Psychol.* 2010 Sep; 46(5): 1245-67. doi: 10.1037/a0020178.
- 12 - Shafiabadi A, Naseri Gh. [Theories of counseling and psychotherapy]. 23th ed. Tehran: University Publication Center; 2016. (Persian)
- 13 - Motevaliyan SM, Dokoushkani F, Yahyazadeh Jelodar S. [Comparison of youth's dissatisfaction with the quality of communication with parents, and its role in predicting the tendency to robbery, violence and suicide]. *Journal of Social Order.* 2020; 12(3): 1-26. (Persian)
- 14 - Lee S-A. Young adults' committed romantic relationships: a longitudinal study on the dynamics among parental divorce, relationships with mothers and fathers, and children's committed romantic relationships. Ph.D. Thesis, The University of Arizona, 2007.

- 15 - Stormshak E, Connell A, Mauricio AM, McLaughlin M, Caruthers A. Digital health delivery of parenting skills to improve conduct problems in middle school youth across two distinct randomized trials. *Prev Sci*. 2025 May; 26(4): 582-591. doi: 10.1007/s11121-024-01750-2.
- 16 - Hafezi M. [Effectiveness of communication skills training on attitude towards parents of 16-18 year old teenagers with communication problems with their parents]. The Third Conference on Psychology, Educational Sciences, Social Sciences and Humanities: 2021 February 20: Valencia, Spain. (Persian)
- 17 - Fine MA, Moreland JR, Schwebel AI. Long-term effects of divorce on parent-child relationships. *Developmental Psychology*. 1983; 19(5): 703-713. doi: 10.1037/0012-1649.19.5.703.
- 18 - Hudson WW. Child's attitude toward father (CAF) and mother (CAM) Scales. In: Fischer J, Corcoran K. *Measures for clinical practice and research: a sourcebook*. 4th ed. New York: Oxford University Press; 2007. Vol. 1. P. 457-459.
- 19 - Sanai B, Alaghband S, Falahati Sh, Hooman A. [Family and marriage measurement scales]. 3rd ed. Tehran: Besat Publications; 2018. (Persian)
- 20 - Mousavi Sh. [The relationship between parents and adolescents]. 1st ed. Tehran: Nashre Ghatreh Publications; 2009. (Persian)
- 21 - Tohidi F. [Translation of The new psycho-cybernetics]. Maltz M (Author). 1st ed. Tehran: Motarjem Publications; 2014. (Persian)
- 22 - Habibi H, Ahmadi S, Zaharakar K. [The effectiveness of acceptance and commitment training (ACT) on parent-child relationships and psychological hardness in male adolescents]. *Quarterly of Educational Psychology*. 2021; 16(58): 169-188. doi: 10.22054/jep.2021.49164.2870. (Persian)
- 23 - Mottaghi R. [The effectiveness of parenting education based on acceptance and commitment on self-efficacy and parent-child relationship in young mothers]. *Journal of Nursing Education (JNE)*. 2024; 13(1): 58-67. doi: 10.22034/JNE.13.1.58. (Persian)
- 24 - Hajkhodadadi D, Etemadi O, Abedi MR, Jazayeri RS. [The effectiveness of triple-p (positive parenting program) on effective parenting and quality of child-parent relationship in mothers with adolescents]. *Journal of Psychological Science*. 2021; 20(98): 185-198. (Persian)
- 25 - Khayamfar F, Madani Y, Hejazi E, Poortaheri K. [The effectiveness of parenting training program based on choice theory on mother-son relationship quality]. *Journal of Applied Psychological Research*. 2019; 10(3): 67-83. doi: 10.22059/JAPR.2019.259011.642862. (Persian)
- 26 - Momen S, Chinaveh M, Khosravi S. [The effect of communication skills training and enrichment program on parents' social responsiveness and improving the quality of parent-adolescent play and social communication skills of parents and adolescents with disabilities]. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*. 2022; 64(6): 3138-3184. (Persian)
- 27 - Sargolzaei F. [Analysis of the impact of cultural and social changes on parenting methods and styles]. 3rd National Conference on developmental and Educational Psychology News: 2024 October 31: Bandar Abbas, Iran. (Persian)
- 28 - Atash Sokhan M, Abolmaali Alhosseini Kh, Bagheri N. [The effectiveness of teaching parent-adolescent relationship to mothers and daughters on communication patterns, stress and academic performance in first secondary school girls in Tehran]. *Medical Journal of Mashhad University of Medical Sciences*. 2024; 66(6): 1006-1018. doi: 10.22038/MJMS.2024.24871. (Persian)
- 29 - Hoseini F, Abedi MR, Gorji Y. [Developing a counseling package based on parent-adolescent relationship and determining its effectiveness on the quality of parent-adolescent interaction and adolescent adjustment]. *Journal of Modern Psychological Researches*. 2023; 18(72): 111-121. doi: 10.22034/JMPR.2024.17343. (Persian)
- 30 - Sanagouezadeh M, Etemadi O, Ahmadi SA, Jazayeri RA. [The effectiveness of functional family counseling with an Islamic approach on the conflicts between teenagers and parents and the attitude toward parents]. *The Islamic Journal of Women and the Family*. 2019; 7(15): 85-107. (Persian)

The effect of parent-child relationship training for parents of adolescents on adolescents' attitudes towards their parents

Mansoor Karimi¹, Fatemeh Kameli², Mohammad Reza Mansoorian², Hossein Ajamzibad^{3*}

Article type:
Original Article

Received: Oct. 2025
Accepted: Dec. 2025
Published: 23 Feb. 2026

Corresponding author:
Hossein Ajamzibad
e-mail:
ajam.h@gmu.ac.ir

Abstract

Background & Aim: The quality of communication between parents and adolescents can have profound effect on adolescents' attitudes towards them and the formation of their emotional and social relationships. This study aimed to determine the effect of parent-child relationship training for parents on adolescents' attitudes towards them.

Methods & Materials: This quasi-experimental study with a pre-test-post-test design and a control group was conducted on students aged 16 to 18 and their parents in 2023. In this study, 56 parents of students with poor parent-child relationships were placed in the intervention and control groups (28 people in each group) along with the relevant student. Parents in the intervention group received training on improving parent-child relationships, while the control group did not receive training. After 21 days, the quality of the parent-child relationship and adolescents' attitudes towards parents were assessed. Data analysis was performed using SPSS version 27 software using independent t-test, paired t-test, Mann-Whitney, Fisher and Chi-square tests.

Results: The two groups were homogeneous in terms of demographic characteristics ($P>0.05$). The results showed that after the intervention, the quality of the parent-child relationship and adolescents' attitudes towards parents in the intervention group significantly improved compared to before the intervention and compared to the control group ($P<0.001$).

Conclusion: Training in parent-child communication skills has a positive effect on improving parental relationships and adolescents' attitudes. These findings emphasize the importance of including parenting training in family education programs.

Key words: parent-child relationship, attitude, adolescence, education

Please cite this article as:

Karimi M, Kameli F, Mansoorian MR, Ajamzibad H. [The effect of parent-child relationship training for parents of adolescents on adolescents' attitudes towards their parents]. *Hayat, Journal of School of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences.* 2026; 31(4): 394-408. (Persian)

1 - Dept. of Community Health Nursing, School of Nursing, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran; Student Research Committee, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

2 - Dept. of Community Health Nursing, School of Nursing, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran; Nursing Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

3 - Dept. of Geriatric Health, School of Nursing, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran; Nursing Research Center, Gonabad University of Medical Sciences, Gonabad, Iran

